

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum ignorantia excuset peccatum vel diminuât.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Utrum ignorantia excuset peccatum, vel diminuat.

QSTAVO quaeritur, utrum ignorantia excuset peccatum vel diminuat. & videtur quod non. Illud enim quod aggrauat peccatum, non excusat ipsum, nec in toto nec in parte: sed ignorantia aggrauat peccatum. dicit enim Ambrosius super illud ad Roman. 2. An ignoras quod benignitas Dei benignissime peccas si ignoras. ergo ignorantia non excusat peccatum, neque a toto, neque a tanto.

¶ 2 Prat. In Decretis dicitur 24. causa q. 1. quod ille qui communicauit cum Hareticis excusetur hoc ipso quod peccauit, quod nesciuit eos errare. Sic ergo ignorantia aggrauat peccatum, & non excusat.

¶ 3 Prat. Ignorantia consequitur ebrietatem: sed ebrius qui propter ebrietatem committit homicidium, aut aliquid peccatum, meretur duplices maledictiones, ut dicitur in 3. Ethicor. ergo ignorantia non diminuit: sed auget peccatum.

¶ 4 Prat. Peccatum peccato additum fit maius: sed ignorantia ipsa est quoddam peccatum, ut dicitur: ergo non diminuit: sed auget peccatum.

¶ 5 Prat. Id quod communiter inuenitur in omni peccato, non diminuit peccatum: sed ignorantia communiter inuenitur in omni peccato, quare dicitur in 3. Ethicor. Omnis malus ignorans. Cum conueniat quod dicitur Proverb. 14. Errant qui operantur malum. ergo ignorantia non diminuit, vel excusat peccatum.

SED CONTRA. Peccatum maxime consistit in contemptu Dei, sed ignorantia diminuit contemptum, vel totaliter tollit. ergo excusat peccatum vel in toto vel in parte.

RESPON. Dicendum, quod cum de ratione peccati sit quod sit voluntarium, in tantum ignorantia habet excusare peccatum in toto vel in parte, in quantum tollit voluntarium. Est autem considerandum quod ignorantia voluntarium sequens tollere potest: non autem voluntarium praecedens. cum autem ignorantia sit in intellectu, ordo ignorantiae ad voluntarium, considerari potest ex ordine intellectus ad voluntatem. praecedit enim ex necessitate, ad intellectum actum voluntatis: quia bonum intellectum est voluntatis obiectum. & ideo sublatam cognitione intellectus per ignorantiam auferuntur voluntatis actus, & sic tollitur voluntarium quantum ad id, quod est ignoratum. Vnde si in eodem actu aliquid sit ignoratum, & aliquid scitum potest voluntarium quantum ad id quod est scitum, non per tamen est inuoluntarium quantum ad id quod est ignoratum: siue ignoretur deformitas (puta, cum aliquis nescit fornicationem esse peccatum, voluntarie quidem facit fornicationem, sed non voluntarie facit peccatum) siue ignorantia constantia actus, sicut cum aliquis accedit ad mulierem, quam credit esse suam, voluntarie quidem accedit ad mulierem: sed non voluntarie ad suam. & quamuis semper ignorantia causet voluntarium, non tamen semper causat inuoluntarium. Non uoluntarium enim dicitur per solam motionem actus voluntatis: sed inuoluntarium per hoc, quod uoluntas contrariatur ei quod fit: unde ad inuoluntarium sequitur tristitia, quae tamen non consequitur semper ad non uoluntarium. Contingit enim quandoque, quod aliquis accedat ad non suam, quam credit suam esse: quamuis non ad actu ad non suam accedere, quia nescit eam esse suam.

finere ad peccatum originale, ut dicit Hugo de scto F. Videtur quod sic considerandum est. In peccato originali est aliquid formale. scilicet carentia originalis iustitiae, quae pertinet ad uoluntatem. Sicut autem ex originali iustitia, per quam uoluntas Deo coniungebatur, fiebat quaedam perfectionis redundantia in alias uires, ita. scilicet ratione illustrata cognitione ueritatis, irascibilis & concupiscibilis sortirentur rectitudinem a ratione: ita subtrahenda originali iustitia a uoluntate deficit cognitio ueritatis in intellectu, & rectitudo in irascibili & concupiscibili, & sic ignorantia, & fomes sunt materiae in peccato originali, sicut & conuersio ad bonum commutabile in peccato actuali.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod priuatio scientiae, & gratiae, habet rationem culpae, secundum quod accipitur simul cum sua causa, quae pertinet ad genus actus. Non agere enim agere in eodem genere considerantur, secundum regulam Augustini. inductam, & per hoc patet solutio ad secundum, & tertium.

AD QVARTVM dicendum, quod ignorantia quamuis priuet aliquam rationem perfectionis, non tamen tollit ipsam rationem, per quam a brutis differimus. unde ratio non sequitur.

AD QUINTVM dicendum, quod cuiuslibet peccati radix in uoluntate consistit, sicut supra dictum est: nec tamen sequitur quod propter hoc actus uoluntatis non sit peccatum. Vnde nec etiam dicitur, quod ignorantia non sit peccatum: licet radix peccati in uoluntate ignorandi consistat.

AD VI. dicendum, quod Augustinus loquitur ibi de peccato, quod per ignorantiam agitur: hoc autem peccatum quod in sola uoluntate actus consistit, & non in ipsa ignorantia. Dicitur enim supra, quod non omnis ignorantia est peccatum: quae est causa peccati.

AD VII. dicendum, quod ignorantia quae est omnino inuoluntaria, non est peccatum. & hoc est quod Augustinus dicit. Non tibi imputatur ad culpam, si inuoluntarius ignores. per hoc autem quod addit: sed si scire neglexeris, dat intelligere, quod ignorantia habet, quod sit peccatum ex negligentia praecedente, quae nihil est aliud quam non applicare animam ad sciendum ea, quae quis debet scire.

AD VIII. dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse secundum se naturaliter uoluntatis: quod tamen non uolumus propter aliquid adiunctum. Sicut aliquis naturaliter uult, integritatem sui corporis conseruari: & tamen interdum uult sibi abscindi manum uitiatam, si ex ea periculum totius corporis timeat & similiter naturaliter uult homo scientiam: sed tamen propter laborem addiscendi, uel ne impediatur a peccato quod diligit, scientiam recusat. & sic ignorantia est a uoluntate quoddammodo imperata.

AD IX. dicendum, quod licet ignorans non cognoscat illud quod ignorat: cognoscit tamen uel ignorantiam ipsam, uel id propter quod non refugit ignorantiam & ita ignorantia potest esse peccatum uoluntarium.

AD X. dicendum, quod post poenitentiam licet remaneat ignorantia: tollitur tamen ignorantiae reatus.

AD XI. dicendum, quod peccatum ignorantiae non consistit in sola priuatione scientiae: sed in ea simul cum causa praecedente, quae est negligentia addiscendi. Quae quidem negligentia si maneret actu, reatus non transiret. Est tamen ignorantia, cum qua omnes nascimur, quodammodo ad peccatum originale pertinens, ut dictum est.

AD XII. Dicendum, quod sicut in alijs peccatis omissionis, non continue peccat aliquis quando non agit, sed solum in tempore pro quo aliquis obligatur ad agendum: ita est etiam de ignorantia dicendum.

In lib. 1. de sacramentis par. 7. ca. 27. 28. 29.

Quo: de malo ar. 2. & 3.

Ar. praeced.

Li. 3. de lib. arb. cap. 19. tom. 1.

In corp. art.

suam tamen vult haberi, & velle actu si sciret: vnde cum postea percipit eam non fuisse suam, non tristatur, sed gaudet: nisi mirauerit voluntatem. sed rursus voluntatis actus potest praecedere actum intellectus: sicut cum aliquis vult se intelligere, & eadem ratione ignorantia sub voluntate cadit, & fit voluntaria: hoc autem contingit tripliciter. Primo quod quando aliquis directe vult ignorare scientiam salutis, ne retrahatur a peccato, quod amat. Vnde dicitur Iob 21. de quibusdam dixerunt Deo, Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus. Secundo, ignorantia dicitur voluntaria indirecte: quia non adhibet studium ad cognoscendum. & haec est ignorantia negligentia: sed quia non dicitur aliquis negligere, nisi cum debitum praetermittit, non videtur ad negligentiam pertinere, quod aliquis non applicat animum ad quodlibet cognoscendum: sed solum si non applicet animum ad cognoscendum ea quae cognoscere debet, vel simpliciter & sine omni tempore (vnde ignorantia iuris ad negligentiam reputatur) vel in aliquo casu, ut cum quis emitit sagittam in aliquo loco, ubi homines solent transire, ad negligentiam sibi imputatur, si scire non studeat, an tunc aliquis transiret, & talis ignorantia per negligentiam contingens, voluntaria iudicatur. Tertio, dicitur aliqua ignorantia voluntaria per accidens, ex eo quod aliquis directe, vel indirecte vult aliquid, ad quod sequitur ipsum ignorare. Directe quidem, sicut apparet in ebrio, qui vult superflue vinum potare, per quod priuatur rationis usus: indirecte autem cum aliquis negligit repellere insurgentes passionis motus, qui per crescentes ligant rationis usum in particulari eligibili, sicut quod dicitur cum omnis malus ignoras. Quia ergo quod ex voluntario causatur, voluntarium in moralibus reputatur, in quantum ignorantia ipsa est voluntaria, in tantum deficit ab hoc, quod causet non voluntarium, & per consequens ab hoc quod excuset peccatum. Cum ergo aliquis directe vult ignorare, ut a peccato per scientiam non retrahatur, talis ignorantia non excusat peccatum, nec in toto, nec in parte: sed magis auget. Ex magno enim amore peccandi versus contingere, quod aliquis detrimentum scientiae pati velit, ad hoc quod libere peccato inhaereat. Quando autem aliquis indirecte vult ignorare, quia negligit addiscere, vel est quando per accidens ignorantiam vult, dum vult directe vel indirecte aliquid ad quod ignorantia sequitur, talis ignorantia non totaliter causat inuoluntarium in actu sequenti: quia actus sequens ex hoc ipso quod procedit ex ignorantia, quae est voluntaria, est quodammodo voluntarius: sed tamen ignorantia praecedens dimittit rationem voluntarii. Minus enim est voluntarius actus, qui ex tali ignorantia peccat, quam si scienter talem actum aliquis eligeret absque omni ignorantia: & ideo talis ignorantia non excusat actum sequentem a toto: sed a ratione. Sed tamen hoc est aduertendum, quod quandoque & ipse actus sequens, & ignorantia praecedens sunt unum peccatum: sicut voluntas & actus exterior dicuntur unum peccatum. Vnde potest contingere, quod non minus aggrauatur peccatum ex voluntario ignorantia, quam excusetur ex voluntario actus diminuto. Si autem ignorantia nullo praedictorum modorum sit voluntaria, tunc est inuincibilis, & tamen est abique omni iudicatione uoluntatis, tunc totaliter facit actum sequentem inuoluntarium.

Ad primum ergo dicendum, quod uerbum illud Ambrosij sic solet exponi. Grauisime peccas si ignoras, in periculo summe: quia dum nescis te peccare, tementium non queris. uel loquitur de ignorantia affecta.

A ta, qua aliquis ignorare vult, ne a peccato retrahatur. vel loquitur de ignorantia receptorum beneficiorum: quia quod aliquis non cognoscere studeat pecepta beneficia, est summus ingratitude gradus, uel loquitur de ignorantia infidelitatis, quae in se quidem est grauissimum peccatum: licet etiam peccatum ex tali ignorantia commissum diminuat, secundum illud Apostoli ad Timotheum. Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci in incredulitate mea.

Ad secundum dicendum, quod auctoritas illa loquitur de ignorantia infidelitatis.

Ad tertium dicendum, quod ebrius qui facit homicidium, meretur duplices maledictiones, quia duo peccata facit, & minus tamen peccat in homicidio, quam si sobrius occideret.

Ad quartum dicendum, quod etiam ignorantia quae est peccatum, in quantum est uoluntaria, diminuit uoluntarium sequentis actus, & ex hoc peccatum sequens diminuit, & potest esse quod plus diminuit de sequenti peccato, quam sit quantitas sui peccati.

Ad quintum dicendum, quod in eo qui peccat per habitum, & ex electione, talis ignorantia est simpliciter affectata: unde non diminuit peccatum. Ignorantia autem eius qui peccat per passionem, est uoluntaria per accidens ut dictum est, & diminuit peccatum, hoc enim est ex infirmitate peccare, per quod peccatum diminuitur.

ARTICVLVS IX.
Vtrum sit possibile, quod aliquis sciens ex infirmitate peccet.

Nono quaeritur, utrum sit possibile, quod aliquis sciens ex infirmitate peccet, & uidetur quod non. Nullus enim ex infirmitate aliquid facere dicitur, in cuius uoluntate est constitutum, ut ab illo praeseruet: sed in uoluntate cuiuslibet scientis est constitutum, ut a peccato praeseruetur. Dicitur enim Eccle. 15. Si uolueris seruare mandata, seruabunt te. ergo nullus sciens ex infirmitate peccat.

¶ 2. Praeterea. Nullus ex infirmitate peccat, cui adest fortissimum auxilium contra peccatum: sed cuiuslibet scienti adest fortissimum auxilium contra peccatum, scilicet scientiae certitudo. ergo nullus sciens ex infirmitate peccat.

¶ 3. Praeterea. Nullus potentia potest in actu procedere, nisi secundum rationem sui subiecti, sicut uisus non potest uidere nisi colorata: sed obiectum uoluntatis in cuius actu principaliter consistit peccatum, est bonum apprehensum, sicut dicitur in 3. de Anima. ergo in actu uoluntatis non potest esse peccatum, nisi sit aliquis defectus in apprehensione boni: sed talis defectus excludit scientiam. ergo non est possibile, quod aliquis sciens ex infirmitate peccet.

¶ 4. Praeterea. Voluntas non est nisi boni, uel apparentis boni. Nam malum est inuoluntarium ut Dionysius dicit 4. capite de diuino. sed in quantum uoluntas est ueri boni, non inuenitur in ea peccatum. ergo omne peccatum est in uoluntate secundum quod est apparentis boni, & non existentis, quod non est sine ignorantia. ergo non potest esse, quod aliquis sciens ex infirmitate peccet. Sed dicendum quod ille qui est sciens, in uoluntate potest habere ignorantiam in particulari operabili, & sic peccabit: puta, si sciat in uoluntate nullam fornicationem esse faciendam, & timent autem nunc esse fornicandum.

¶ 5. Sed contra, sicut Philosophus probat 2. Perihier. opinioes sunt de contradictoriis, sunt contrariae, uis autem negatiua.

Quaest. dif. Tho. Q 2 tiua

D. 7. 18.

In corp. art.

Lib. 5. ex 25. 49. & sequens. tom. 2.

Cap. 4. p. 4. inter medicum & si.

Lib. 2. c. ult. tom. 1.